

Henk Buiteman met de gerestaureerde modelstoommachine. Foto: John van Gelder

Oude modelstoommachine teruggevonden

april 2019, 14:04

Henk Buiteman, voormalig medewerker van het historisch stoomgemaal De Tuut in Appeltern vertelt een bijzonder verhaal. 'Voor mijn website (www.stoomgemalenmaasenwaal.nl) was ik op zoek naar voormalige machinisten en stokers. Ik probeerde foto's te vinden van de eerste machinist van het Wamelsche Stoomgemaal, Herman Frederik Esser. In een oude krantenadvertentie werd zijn naam genoemd in verband met het jubileum van zijn vader, R. Esser. Ook kwam ik daar de naam van een andere zoon tegen. Dat was Hugo Esser.'

Henk vond uit dat R. Esser in 1891 zijn 25-jarig jubileum als machinist van de polder Laag Hemaal of Laag Hemmel vierde. Deze Robert Willem Esser (10 febr. 1826 - 1901) had als machinist gewerkt op het stoomgemaal van Gewande aan de Brabantse kant van de Maas. Zijn zoon Hugo (1870 –1947) zou later eveneens als machinist werken bij zijn vader. Daarna beheerde hij daar de installatie van het waterleidingbedrijf in Stratum bij Eindhoven. Hij woonde met zijn gezin in een huisje naast de watertoren.

Foto's modelstoommachine

'Via via kwam ik in contact met de familie Esser in Eindhoven, en er doken zelfs foto's op van een modelstoommachine', vervolgt Henk. 'Ik was natuurlijk meteen enthousiast en nieuwsgierig! In november 2018 ontmoette ik de kleinkinderen van Hugo Esser. Kleinzoon Leo Esser had in de jaren '50 van de vorige eeuw tevergeefs geprobeerd die machine weer draaiend te krijgen. Kleindochter Elise, die in Engeland woont, nam het model mee daarnaartoe, in de hoop daar iemand te vinden die de machine weer draaiend kon maken. Omdat dat niet lukte, bracht ze uiteindelijk alles weer mee terug naar Nederland. Haar bedoeling was het model een goed plekje te geven, als eerbetoon aan haar opa.'

De Tuut

Henk nam contact op met Marinus Bergers, die jarenlang de rechterhand was geweest van Thijs Loeffen, de molenaar uit Beneden-Leeuwen wiens verzameling verbrandingsmotoren tegenwoordig in het Museum bij De Tuut staat.' Met Marinus toog ik naar Eindhoven. Zou de restauratie van deze modelstoommachine een haalbaar project zijn voor hem? Hij zag er een uitdaging in, en op 20 december 2018 stonden we in een garage in Eindhoven, bij de min of meer ontmantelde machine. Na enig heen en weer kijken, wat gemompel en gerommel in de dozen met losse onderdelen zag Marinus er wel brood in. We namen alles mee naar zijn werkplaats in Maasbommel.'

Tentoonstelling

Na ruim een maand kon Marinus trots een videofilmje tonen van het op perslucht draaiende stoommachinemodel. De familie was zeer content. Overeengekomen werd de machine op zondag 26 mei in gebruik te stellen en aan de familie over te dragen. Het model zal daarna in het Brabantse museum Hertogsgemaal te zien zijn. Het museum is gevestigd aan de Rosmalensedijk in 's-Hertogenbosch. Voor openingstijden en meer informatie, zie: www.museumhertogsgemaal.nl.

Naar verwachting zal het ook tijdelijk in het Dreumelse dijkmagazijn tentoon worden gesteld, omdat daar ooit vanaf 1846 een identieke balansstoommachine heeft gewerkt. Indien de datum bekend is, zullen wij hierover publiceren.

Door Ton van Hulst

